

Nr 850

Av herr Nyman m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109, angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret.

(Lika lydande med motion nr 1099 i Andra kammaren)

I de likalydande motionerna I: 128 och II: 168 år 1967 hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag angående den framtida dispositionen av verkstadsresurserna inom försvarets teleunderhåll. Motionärerna berörde därvid det år 1962 avgivna betänkandet av försvarets arbetsgrupp för teleunderhåll (FATU), Kungl. Maj:ts proposition nr 144 år 1963 och riksdagens i anledning därav fattade beslut om inrättande av en ny teleunderhållsverkstad i Växjö (TELUB) samt riksdagsrevisorernas berättelse för år 1966 avseende denna verkstad. Med hänvisning härtill konstaterades i motionerna att 1963 års riksdagsbeslut grundats på genomgående felaktiga prognoser rörande krigsmaktens framtida behov av teleunderhåll. Underhållsefterfrågan hade överskattats, vilket för TELUB:s vidkommande medfört en utbyggnad av långt mindre storleksordning än den ursprungligen beräknade. Det bör i anslutning härtill erinras om att chefen för försvarsdepartementet så sent som den 7 mars i år i riksdagen som svar på en fråga av herr Jönsson i Ingemarsgården uttalade att de beräkningar som legat till grund för tidigare riksdagsbeslut om teleunderhåll visat sig vara oriktiga.

Totalt sett rådde vid tidpunkten för motionernas framläggande en icke obetydlig överkapacitet i fråga om verkstadsresurser på teleunderhållssidan. Med hänsyn till möjligheterna att ytterligare utnyttja den redan utbyggda verkstadsapparaten föranledde dessa förhållanden motionärerna att ifrågasätta om det över huvud taget kunde anses föreligga något framtida behov av TELUB:s kapacitetsutbud.

I samband med vederbörande utskotts prövning av motionerna hänvisades bl. a. till en skrivelse till Konungen den 21/3 1967 från Försvarets civila tjänstemannaförbund och Försvarsverkens civila personals förbund. Förbunden hade under erinran om riksdagsrevisorernas uttalande och förenämnda motionsyrkanden hemställt att tidigare utredningar rörande teleunderhåll skulle omprövas. Denna framställning hade av Kungl. Maj:t den

31/3 överlämnats till 1966 års verkstadsutredning för att tas i beaktande vid utredningsuppdragets fullföljande. Utskottet ansåg att motionärernas synpunkter därmed beaktats och att någon särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av framställda yrkanden icke var påkallad. Vad utskottet föreslagit fastställdes sedermera av riksdagen. (Rskr. 351)

I och med att verkstadsutredningen nu framlagt betänkandet, Försvarets tygverkstadsorganisation m. m., etapp 1 (stencil Fö 1967:9), och att detta ärende tagits upp i proposition nr 109 innevarande år, torde de grundläggande motiven för 1967 års riksdags ställningstagande till ovannämnda motionsyrkanden i allt väsentligt ha ryckts undan. Enligt utredningens och propositionens förslag skall de två centrala flygverkstäderna i Malmslätt och Västerås (CVM resp. CVV) överföras till försvarets fabriksverk, och i samband därmed en strukturomvandling genomföras inom de delar av underhållsproduktionen, där förutom nyssnämnda verkstäder även den centrala flygverkstaden i Arboga (CVA) är verksam. De föreslagna åtgärderna innebär att CVV läggs ned som flygverkstad, dock att denna avveckling föregås av en undersökning av möjligheterna att förlägga annan verksamhet till verkstaden. TELUB har således ställts åt sidan under det mest avgörande skedet av verkstadsutredningens strukturundersökningar avseende flyg- och teleunderhållsverksamheten. Antalet verkstäder och underhållsresursernas fördelning i stort på s. k. central verkstadsnivå kommer vid genomförande av propositionens förslag redan att ha fastställts då TELUB blir föremål för utredningens uppmärksamhet. Som framgått av ovanstående torde detta inte vara förenligt med de riktlinjer som angavs i fjolårets motioner i detta ärende. Av utskottets framställan kan inte heller utläsas att en prövning isolerad till TELUB och utförd efter det att frågan om övriga verkstadsresursers användning redan avgjorts skulle vara att föredra framför en allsidig utredning, som inbegriper samtliga berörda verkstäder.

Önskvärdheten att erhålla ett så fullständigt beslutsunderlag som möjligt bör vägas mot eventuellt förekommande motiv att påskynda den strukturomvandling som förordas i proposition nr 109. Departementschefen framhåller för sin del att verksamheten vid CVV som flygverkstad bör vara avvecklad före utgången av budgetåret 1970/71 men att det inom denna tidsram bör ankomma på Kungl. Maj:t att ta ställning till i vilken takt olika arbetsuppgifter skall omfördelas. Verkstadsutredningen ger i detta hänseende ytterligare anvisningar då det uttalas att den egentliga avvecklingen av CVV inte bör genomföras förrän under budgetåren 1969/70 och 1970/71. Några skäl för en ytterligare forcering har inte frambragts vare sig av Kungl. Maj:t eller utredningen.

Även i flera remissyttranden över verkstadsutredningens betänkande framställs önskemål om en icke alltför snabb omvandling. Överbefälhavaren

anför att uppföljningen av propositionens förslag tidsmässigt bör ske i sådan takt att följderna av riksdagsbeslutet i försvarsfrågan dessförinnan kan överblickas. Detta anses vara väsentligt icke minst från den berörda personalens synpunkt. Av övriga remissinstanser har såväl LO som TCO förordat en senareläggning av avgörandet angående flygverkstädernas framtida verksamhet. Den sistnämnda organisationen anknyter bl. a. till den undersökning av TELUB, som kommer att äga rum under nästa etapp av verkstadsutredningens arbete. Det framhålls att denna översyn liksom vissa kompletterande undersökningar i övrigt bör kunna ge ett mer tillförlitligt underlag för beslut om berörda verkstadsresursers utnyttjande än det som f. n. står till statsmakternas förfogande.

Ovanstående talar för att inga organisationsförändringar skulle behöva vidtas förrän under budgetåret 1969/70. Under sådana förhållanden finns inga tungt vägande skäl att nu fastställa flyg- och teleunderhållsorganisationens utformning. Tvärtom uppnås genom att uppskjuta ställningstagandet härvidlag uppenbara fördelar, varvid vi främst åsyftar de möjligheter som skapas genom denna tidsutdräkt att åstadkomma ett fullständigare utredningsunderlag. Vi anser således att verkstadsutredningen bör åläggas att ombesörja erforderliga undersökningar av verksamheten vid TELUB och i så god tid avge förslag härom att frågan kan bli föremål för prövning av 1969 års riksdag. Detta material bör vägas in i det utredningsunderlag som redan nu föreligger, vilket ger statsmakterna tillfälle att göra en total bedömning av de fyra centrala verkstäder som här är aktuella. Riksdagens beslut såvitt avser frågan om CVV:s nedläggning som flygverkstad bör således uppskjutas tills undersökningarna inom fabriksverket om möjligheterna att förlägga annan verksamhet till nuvarande CVV givit resultat. Det är synnerligen angeläget att man kommer till ett positivt resultat med hänsyn till det pressade arbetsmarknadsläget i Västerås. Antalet arbetslösa i staden var i mars 1968 938 stycken — en ökning från motsvarande tid 1967 med ungefär 50 %, antalet var då 636 — i beredskapsarbeten sysselsattes 327 personer och i omskolningskurser deltog 528. Sammanlagt stod alltså 1 793 arbetstagare till arbetsmarknadens förfogande i Västerås stad i mars 1968.

I särskilda direktiv bör utredningen anvisas att utföra en beräkning av de investeringskostnader och övriga kostnader i form av nyrekrytering av personal m. m. som erfordras för att TELUB skall uppnå den kapacitetsnivå som 1963 års riksdag utgick från vid sitt beslut om verkstadens inrättande. Utredningen bör samtidigt redovisa huruvida reella förutsättningar finns att uppnå någon mera väsentlig utökning av verkstadens nuvarande verksamhetsvolym. De kostnader och övriga uppoffringar som uppkommer till följd av ovanstående åtgärder bör jämföras med motsvarande åtaganden i händelse av att staten drar tillbaka sitt aktieinnehav i TELUB,

överför teleunderhållet vid denna verkstad till CVA och i övrigt fördelar underhållsverksamheten på CVA, CVM och CVV i syfte att helt eller delvis bibehålla de tre verkstädernas nuvarande produktionsinriktning.

I sistnämnda sammanhang vill vi aktualisera en problemställning, som verkstadsutredningen endast undantagsvis berört men som vi anser vara av betydelse för den fortsatta utvecklingen inom försvarets underhållsverkstäder. Utredningen har utgått från fördelarna med en specialisering av vissa verkstäder på underhållsverksamhet och förutsatt att en sådan ordning skulle medföra rationaliseringsvinster. Därvid bör emellertid beaktas att samhörigheten inom funktionen underhållsproduktion ingalunda till alla delar är starkare än samhörigheten mellan viss underhållsproduktion och viss nytillverkning. Det bör således enligt vår mening vara möjligt att för flygverkstädernas del finna åtskilliga exempel på arbetsobjekt där en kombination underhåll/nyttillverkning visar sig vara förhållandevis lönsam till följd av att den maskinella utrustningen kan utnyttjas för båda ändamålen och att man i båda fallen kan använda samma personal o. s. v.

Behovet av integration i ovanstående bemärkelse torde med hänsyn till den vikande sysselsättningsgraden vid försvarets underhållsverkstäder komma att successivt öka. En sådan produktionsinriktning ger möjlighet till en smidig anpassning till varierande efterfrågan inom underhållssektorn. Den underhållsverksamhet som under alla förhållanden måste ombesörjas för krigsmaktens räkning kan ur företagsekonomisk synpunkt ske under förhållandevis rationella former och förutsättningar skapas att hålla sysselsättningen på en jämn nivå.

Vad här har sagts innebär inte att vi motsätter oss propositionens förslag om att CVM och CVV överförs till försvarets fabriksverk den 1 juli 1968.

Under återopande av det anförda hemställes,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109 måtte,

1. avslå Kungl. Maj:ts förslag såvitt avser avveckling av den centrala flygverkstaden i Västerås;

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte uppdra åt 1966 års verkstadsutredning att med beaktande av vad i motionen anförts komplettera föreliggande utredningsmaterial med en undersökning av verksamheten vid AB Teleunderhåll i syfte att skapa underlag för förslag till 1969 års riksdag rörande hela den centrala tele- och flygunderhållsorganisationens framtida utformning.

Stockholm den 2 april 1968

Sven Nyman (fp)

Lennart Blom (fp)

Elvy Olsson (cp)

Erik Svensson (s)